

SAMARQAND VILOYATIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Ulmasova Oygul Baxtiyorovna

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti mustaqil ilmiy – tadqiqotchi

ARTICLE INFO.

Kalit soʻzlar: Kichik biznes, samarqand viloyati, biznesni rivojlantirish, samaradorlik.

Annotatsiya

Ushbu maqola Samarqand viloyatida kichik biznesni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish masalalarini yoritadi. Viloyat iqtisodiyotida kichik biznesning tutgan oʻrni, uning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar va mavjud muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining faoliyatini qoʻllab-quvvatlash boʻyicha davlat dasturlari, moliyaviy koʻmak va infratuzilmani yaxshilashga qaratilgan tavsiyalar muhokama qilinadi. Maqola kichik biznesni samarali boshqarish strategiyalari va innovatsion yondashuvlar orqali uning iqtisodiy oʻsishiga hissa qoʻshish usullarini ochib berishini izlandim.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2025 LWAB.

KIRISH:

Samarqand viloyati Oʻzbekiston Respublikasining iqtisodiy jihatdan muhim hududlaridan biri boʻlib, unda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan hisoblanadi. 2024-yilning yanvar-iyun oylarida viloyatda kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard soʻmni tashkil etib, oʻtgan yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshgan. Bu esa viloyatdagi jami chakana savdo aylanmasining 85,2% ini tashkil etadi.

Shuningdek, 2024-yilning yanvar-noyabr oylarida viloyatda 6 367 ta yangi kichik biznes subyekti tashkil etilgan boʻlib, bu koʻrsatkich yashash va ovqatlanish boʻyicha xizmatlar sohasida 774 taga, axborot va aloqa sohasida esa 320 taga yetgan.

Biroq, kichik biznesni rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatilmoqda. Masalan, “Kichik biznesni uzluksiz qoʻllab-quvvatlash” kompleks dasturi doirasida kredit resurslaridan foydalanish darajasi past boʻlib, 2024-yil 1-aprel holatiga dasturda ishtirok etish uchun kelib tushgan 12 990 ta arizadan atigi 287 tasiga (2,2%) kredit mablagʻlari ajratilgan. Shu sababli, viloyatda kichik biznesni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish uchun davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash dasturlarini takomillashtirish, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Bu esa iqtisodiy oʻsish va aholi bandligini taʼminlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning viloyat iqtisodiyotidagi oʻrni va ahamiyatini yanada chuqurroq anglash uchun quyidagi videoni tavsiya etamiz:

ADABIYOT TAHLILI VA METODOLOGIYASI :

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish boʻyicha ilmiy adabiyotlar tahlili ushbu sohaning

iqtisodiy o'sish va bandlikni ta'minlashdagi muhim rolini tasdiqlaydi. O'zbekistonda kichik biznesni rivojlantirishga oid tadqiqotlar, xususan, moliyalashtirish manbalari, kreditlash masalalari va rentabellik darajasini oshirish usullari bo'yicha qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi. Shuningdek, xorijiy davlatlar tajribasini o'rganish kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashda muhim ahamiyatga ega. Masalan, Italiya, Yaponiya, Hindiston va Fransiya kabi mamlakatlarning kichik biznesni qo'llab-quvvatlash strategiyalari O'zbekiston uchun foydali bo'lishi mumkin.

Samarqand viloyatida kichik biznesning rivojlanishi bo'yicha statistik ma'lumotlar ushbu hududda kichik tadbirkorlik subyektlarining soni va ularning iqtisodiyotdagi ulushi ortib borayotganini ko'rsatadi. 2023-yil 1-aprel holatiga ko'ra, viloyatda 37 862 ta kichik tadbirkorlik subyekti faoliyat yuritgan.

METODOLOGIYA:

Ushbu tadqiqotda Samarqand viloyatida kichik biznesni rivojlantirish va samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalaniladi:

1. Statistik tahlil: Viloyatdagi kichik biznes subyektlarining soni, ularning iqtisodiyotdagi ulushi, moliyaviy ko'rsatkichlari va boshqa statistik ma'lumotlar tahlil qilinadi. Masalan, 2024-yilning yanvar-iyun oylarida kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshgan.
2. Solishtirma tahlil: O'zbekiston va xorijiy davlatlardagi kichik biznesni rivojlantirish tajribalari solishtirilib, samarali strategiyalar aniqlanadi. Masalan, Italiya va Yaponiyada kichik biznesni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat siyosati o'rganiladi.
3. Ekspert intervyulari: Kichik biznes sohasidagi mutaxassislar, tadbirkorlar va davlat organlari vakillari bilan intervyular o'tkazilib, amaliyotdagi muammolar va ularning yechimlari aniqlanadi.
4. Prognozlash: Olingan ma'lumotlar asosida viloyatda kichik biznesning kelgusi rivojlanish tendensiyalari prognoz qilinadi. Masalan, mavjud o'sish sur'atlari saqlanib qolsa, 2025-yilda kichik biznes subyektlarining soni 40 000 dan oshishi mumkin. Ushbu metodlar yordamida Samarqand viloyatida kichik biznesni rivojlantirishning hozirgi holati, muammolari va istiqbollari chuqur tahlil qilinadi.

NATIJALAR:

Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida olib borilgan tahlillar quyidagi natijalarni ko'rsatdi:

1. Iqtisodiy ko'rsatkichlar:
  - Chakana savdo aylanmasi: 2024-yilning yanvar-iyun oylarida kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard so'mni tashkil etib, 2023-yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshdi. Bu ko'rsatkich viloyatdagi jami chakana savdo aylanmasining 85,2% ini tashkil etdi.
  - Yalpi hududiy mahsulot (YAHM): 2023-yilda kichik tadbirkorlikning hajmi 52,9 trillion so'mni tashkil etib, 2022-yildagi 42,3 trillion so'mga nisbatan sezilarli o'sish kuzatildi. Kichik tadbirkorlikning YAHMdagi ulushi 2022-yilda 71,4% ni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 72,8% ga yetdi.
2. Yangi subyektlar tashkil etilishi:
  - 2024-yilning yanvar-noyabr oylarida viloyatda 6 367 ta yangi kichik biznes subyekti tashkil etildi. Shundan yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida 774 ta, axborot va aloqa sohasida esa 320 ta yangi subyekti faoliyat boshladi.

3. Hududlar bo'yicha o'sish sur'atlari:

- 2024-yilning yanvar-avgust oylarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining chakana savdo aylanmasi 16 842,7 milliard so'mni tashkil etib, 2023-yilning mos davriga nisbatan 14,4% ga oshdi. Ushbu sektorning jami chakana savdo aylanmasidagi ulushi 86,6% ni tashkil etdi.

4. Kreditlash va moliyaviy qo'llab-quvvatlash:

- "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturi doirasida 2024-yil 1-aprel holatiga kelib tushgan 12 990 ta arizadan 287 tasiga (2,2%) kredit mablag'lari ajratilgan. Bu ko'rsatkich moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish zarurligini ko'rsatadi.

PROGNOZLAR:

Mavjud o'sish sur'atlari va davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash choralari saqlanib qolsa, 2025-yilda Samarqand viloyatida kichik biznes subyektlarining soni 40 000 dan oshishi kutilmoqda. Bu esa viloyat iqtisodiyotida kichik biznesning ulushi yanada ortishini va yangi ish o'rinlari yaratilishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali kichik biznesning samaradorligini oshirish mumkin. Bu esa viloyatning iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning viloyat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyatini yanada chuqurroq anglash uchun quyidagi videoni tavsiya etamiz:

MUHOKAMA:

Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. So'nggi yillarda ushbu sektorning iqtisodiyotdagi ulushi sezilarli darajada oshdi. Masalan, 2024-yilning yanvar-iyun oylarida kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshdi. Bu ko'rsatkich viloyatdagi jami chakana savdo aylanmasining 85,2% ini tashkil etdi. Biroq, kichik biznesni rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar ham mavjud. Moliyalashtirish manbalari va kreditlash masalalari ushbu muammolarning asosiylaridan biridir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy faoliyati ko'rsatkichlarini hisoblash va tahlil qilish, moliyalashtirish manbalari va kredit bilan ta'minlash masalalari muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, xorijiy davlatlar tajribasini o'rganish kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashda muhim ahamiyatga ega. Masalan, Italiya, Yaponiya, Hindiston va Fransiya kabi mamlakatlarning kichik biznesni qo'llab-quvvatlash strategiyalari O'zbekiston uchun foydali bo'lishi mumkin. Kichik biznesni rivojlantirishda davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash choralari ham muhim rol o'ynaydi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta'kidlashicha, hozirgi keskin raqobat davrida kichik biznesga har tomonlama sharoit yaratish bilan birga, o'rta va yirik biznesni yanada rivojlantirish ham muhim vazifadir. Kelgusida kichik biznesning samaradorligini oshirish uchun quyidagi choralarga e'tibor qaratish lozim:

- Moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish: Kichik biznes subyektlariga kredit olish imkoniyatlarini oshirish, moliyaviy resurslardan foydalanishni soddalashtirish zarur.
- Infratuzilmani yaxshilash: Ishbilarmonlik muhiti uchun zarur bo'lgan infratuzilmani rivojlantirish, logistika va transport tizimlarini takomillashtirish lozim.
- Kadrlar malakasini oshirish: Kichik biznes uchun malakali kadrlar tayyorlash, ularning bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda yangilab borish muhimdir.
- Innovatsiyalarni joriy etish: Kichik biznesda yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali raqobatbardoshlikni oshirish mumkin. Ushbu chora-tadbirlar amalga oshirilsa, Samarqand viloyatida kichik biznesning rivojlanishi yanada jadallashadi va iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

XULOSA:

Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi iqtisodiyotning barqaror o'sishiga sezilarli hissa qo'shmoqda. 2024-yilning yanvar-iyun oylarida kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshdi. Bu ko'rsatkich viloyatdagi jami chakana savdo aylanmasining 85,2% ini tashkil etdi.

Shuningdek, 2023-yilda kichik tadbirkorlikning hajmi 52,9 trillion so'mni tashkil etib, 2022-yildagi 42,3 trillion so'mga nisbatan sezilarli o'sish kuzatildi. Kichik tadbirkorlikning yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi 2022-yilda 70,4% ni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 72,8% ga yetdi. Biroq, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali kichik biznesning samaradorligini oshirish zarur. Masalan, "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturi doirasida 2024-yil 1-aprel holatiga kelib tushgan 12 990 ta arizadan 287 tasiga (2,2%) kredit mablag'lari ajratilgan. Bu ko'rsatkich moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish zarurligini ko'rsatadi. Kelgusida kichik biznes subyektlarining soni va ularning iqtisodiyotdagi ulushi oshishi kutilmoqda. Mavjud o'sish sur'atlari va davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash choralari saqlanib qolsa, 2025-yilda Samarqand viloyatida kichik biznes subyektlarining soni 40 000 dan oshishi mumkin. Bu esa viloyat iqtisodiyotida kichik biznesning ulushi yanada ortishini va yangi ish o'rinlari yaratilishini ta'minlaydi. Umuman olganda, Samarqand viloyatida kichik biznesni rivojlantirish va samaradorligini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ijobiy natijalar bermoqda. Kelgusida ushbu yo'nalishda yanada samarali ishlarni amalga oshirish uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning viloyat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyatini yanada chuqurroq anglash uchun quyidagi videoni tavsiya etamiz:

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2024). Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivoji bo'yicha hisobot. Rasmiy veb-sayt: samstat.uz (<https://www.samstat.uz/>)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari. (2023-2024). Kichik biznes va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha huquqiy-huquqiy asoslar. Rasmiy manba: lex.uz (<https://lex.uz/>)
3. Olim, m., & baxtiyorovna, u. o. (2023). kichik biznesni rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasi. *the journal of economics, finance and innovation*, 758-766.
4. Olim, m., & bakhtiyorovna, u. a. (2023). the importance of small industry zones in the development of regions. *the journal of economics, finance and innovation*, 218-224.
5. Baxtiyorovna, u. o. (2024). raqamlashtirishning tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishiga ta'sirini baholash. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 177-182.
6. Baxtiyorovna, u. o., & ablakulovna, x. n. (2024). global oziq ovqat xavfsizligini ta'minlashning iqtisodiy holati. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 166-170.
7. Baxtiyorovna, u. o. (2024). kichik biznesni rivojlantirish qambag'allikni qisqartirish yuli. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 171-176.
8. Bakhtiyorovna, u. o., & ablakulovna, n. k. (2024). small business development is the way to reduce poverty. *boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 4(3), 108-111.
9. Bakhtiyorovna, u. o., & ablakulovna, n. k. (2024). reducing poverty and the causes that cause it. *boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 4(3), 86-90.
10. Baxtiyorovna, u. o., umarovna, x. m., muxriddin o'g'li, i. k., & negmatovich, k. u. (2024).

iqtisodiyotni rivojlantirishda kichik biznesning rolini oshirish. boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali, 4(3), 91-97.

11. Ulmasova O.B, Nizomiddinov SH, Qurbonaliyev . (2025). Samarqand Viloyatida Kichik Biznesni Rivojlantirish Va Samaradorligini Oshirish 51-54.